



**DİLSEL DEĞİŞMELERİN DİL EKONOMİSİ BAĞLAMINDA  
İNTERNET ORTAMINDAKİ YAZIŞMALARA YANSIMALARI**  
*REFLECTIONS OF LINGUAL CHANGES WITH THE LANGUAGE ECONOMI  
CONTEXT TO INTERNET CORRESPONDENCE*

Burak TÜFEKÇİOĞLU  
Mersin Üniversitesi

**Abstract**

*Writing language is displayed in the internet environment with transfer to computer's screen. This situation also affects individual's lingual choice and take turn to composed lingual choices. From this point of view, survey's aim was determinated as change of correspondences in the internet with the language economic context. Research was realized with qualitative datas in the correspondence three difference form blogs. Case study was applied at the research, and datas were analyzed with content analysis. As a conclusion, economic usage of language was encountered frequently arise from language's elliptic usage in the internet.*

**Key Words:** *Internet Language, Communication, Lingual Changes, Language Economy*

**Öz**

*Kullanılan yazı dili bilgisayar ekranına aktarılarak internet ortamında sergilenmektedir. Bu durum bireylerin dilsel tercihlerini de etkilemekte, gerçekleşen dilsel değişmelere ayrı bir yön vermektedir. Bu durumdan hareketle araştırma amacı, internet ortamında yer alan yazışmalardaki değişmeleri dilde tutumluluk bağlamında incelemek olarak belirlenmiştir. Araştırma, internetteki üç ayrı form sitesinde yer alan yazışmalardaki nitel veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada "durum çalışması deseni" kullanılmış ve veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, internette dilin eksiltili kullanımından kaynaklanan ekonomik dil kullanımına sıklıkla rastlanılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** *İnternet Dili, İletişim, Dilsel Değişmeler, Dilde Ekonomi.*

**Giriş**

Dil, birçok yönden araştırmalara konu olan, tek bir açıdan ele alınamayacak kadar geniş ve birbiri ile bağlantılı nitelikleri olan sistemdir. Bu nedenle dili araştıran her bilim dalı, dilin tanımını dikkate aldığı nitelikler bağlamında yapmıştır. Dilbilim açısından ise dil, "Belli insan topluluğuna özgü, çift eklemli, sesli göstergeler dizgesi." olarak adlandırılmıştır (Vardar,

2007: 71). Dilin belli bir insan topluluğuna özgü olması onu, topluluğu topluma dönüştüren temel varlık yapmaktadır. Dil, bu işlevi ile toplumu yansıtmakta ve bir ayna işlevi de görmektedir. Bu nedenle herhangi bir toplumu incelemek isteyen araştırmacıların yararlanacağı ilk kaynak o toplumun dili olmaktadır.

Aynı dilsel topluluk üyelerinde ortak, sesli göstergeler bütünü olan dil (Kıran, 1996), bir amacın veya bir iletinin bir bireyden diğerine aktarılmasını sağlar. Bu görevi ile de toplumdaki bireylerin haberleşmesini sağlamaktadır. Bu sayede bireyler haberleşmelerini sağlayarak ortak düşünce oluşturabilmektedirler. Bu düşünce çerçevesinde dil ve toplum birbirlerini sürekli etkilediği söylenebilir. Bu nedenle dilin ve toplumun birbirlerinden bağımsız düşünülmemesi gereklidir. Haberleşmeyi sağlamada dil ile birlikte görme ve işitme organları da oldukça etkilidir. Bunun da sonucunda sözlü-sesli dil ile el, kol, yüz hareketlerine dayanan görme dili ortaya çıkmıştır (Vendryes, 2001: 15). Birincisini anlamlandırmada işitme organı etkinken ikinci durumda oluşturulan işaretleri görme organı ile fark etmek esastır. Ancak her durumda da değişmeyen etken, düşünce ve anlamlandırma yetisidir. Bu bakımdan dil ve düşüncenin birbiri ile çok yakından ilişkili oldukları görülmektedir. Bu konuda Vygotsky DÜŞÜNME=DİL-SES ifadesi ile konuşma (dil) ile düşünceyi birbirinden ayırmayıp örgütlü düşüncenin ancak dil ile var olabileceğini savunurken, Lanngacker gibi dil ile düşüncenin ayrı olduğunu düşündüklerimizi dile getirememesi sorununun da (gerekli sözcükleri öğrenmiş olup olmadığı sorunu) kanıt olarak ortaya koyan düşünürler de bulunmaktadır (Aksan, 2007: 54). Dil düşünce ilişkisi özellikle dil felsefesinde günümüzde de tartışılan bir konudur. Ancak kesin olan bir durum, bu iki yetinin birbiri ile bire bir etkileşim içerisinde olduğudur.

**Dildeki Değişmeler:** Dilin düşünce ve toplumla iç içe olması ona dinamizm katmaktadır. Kuşkusuz dil ilk ortaya çıktığı zamanlardakinden oldukça farklı konumdadır. Dilin nasıl ortaya çıktığı ve ne şekilde oluştuğu kesin olarak bilinmese de bilinen bir gerçek onun sürekli bir değişimi içinde barındırdığıdır. Bu değişim belli kurallar ya da yöntemler dâhilinde kontrollü yapılan bir değişiklik değildir. Değişime yön veren o dili kullanan bireylerin bildirişimsel gereksinimleridir ve bu gereksinimler toplumların düşünsel, toplumsal ve iktisadi değişimleri ile bağlantılıdır (Martinet, 1998: 197). İlişkilerin ve günlük hayatın çeşitlenmesi doğal olarak göstergelerinde çeşitlenmesine yol açmakta ve dilin sözsel varlığı bu duruma paralel olarak gelişim göstermektedir. Ancak dildeki değişim sadece sözsel ve sözcüksel düzeyde kalmamaktadır. Toplum düşüncesinin gelişimi ve değişimi ile toplumsal gerçeklikle bağlantılı olarak dildeki değişimler de gerçekleşmektedir.

Dilsel değişmelerin nedenlerini dil içi etkenler ve dil dışı etkenler olarak ayırmak mümkündür (Guiraud, 1999: 75; Martinet, 1998: 196):

Dil dışı değişmeler, dile dilin doğal yapısının dinamiğinden çok onu kullanan bireylere etki eden faktörlerin dile yansımaları ile oluşmaktadır. Dil dışı değişmelerin nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Coğrafi nedenler
2. Toplumsal değişim
3. Ekonomik nedenler
4. Dil ile bireysel etkileşim (edinim dilbilim)
5. Diller arası etkileşim
6. Psikolojik ve kültürel etkenler
7. Önemli kişilikler

8. Çevirinin dayattığı dilsel düşünceler
9. Moda
10. Evrimsel değişmeler

Dil içi değişmeler ise dilin kullanımdan ve yapısından oluşan değişmelerdir. Dil içi değişmelerin nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Sözcük anlamındaki değişmeler
2. Kural ve İçerik değişmesi
3. Kullanım alanının değişmesi
4. Bilgilenme ihtiyacı
5. Sözcük dağarcığının değişimi
6. Bakış açısının değişimi
7. Bireysel norm sapmaları
8. Metaforik kullanımlar
9. Mantıksal değişim
10. Retorik
11. Duygusal değişimler
12. Düşünsel bazdaki alımlama
13. Dilde kayıpların oluşması
14. İletişim ihtiyacı
15. İyileştirme çalışmaları
16. Dilde tutumluluk

Dilin ve dildeki değişmelerin bu kadar çeşitlenmesi, dile bu kadar farklı etkenlerin müdahale etmesi dilbilime farklı bilim dalları ile alanlar arası bazda ortak çalışma imkânı sağlamıştır. Dildeki anlamsal değişmelerin yoğunlukla görüldüğü alanları sıralarsak:

**Deyim Aktarmaları:** Eğretilime ya da metafor olarak da adlandırılan iki nesne ya da kavram arasında anlamsal benzerlik ilişkisi kurularak birinin adını diğerine aktarma olayıdır. Bazı kaynaklarda mantıksal adlandırma olarak da geçmektedir. *Şişe ağzı, kapı kolu* gibi insandan doğaya aktarımın yanında *kör kuyu, kel tepeler* gibi kişiselleştirmeler de bu tür aktarımlar arasında yer alır (Toklu, 2003: 27). Ayrıca anlatımsal adlandırma olarak da geçen belli çağrışımları içeren ve özellikle yabancı sözcüklerden evrensel boyutta anlamıyla birlikte geçen ve çoğu kez yabancı düşmanlığı nedeniyle oluşan (Yahudi: Cimri, para hırsı tutuşan kimse) adlandırmalar da bu tür içerisinde yer alır (Guiraud, 1999: 56).

**Anlam Daralması/Özelleşme:** Sözcüğün, zaman içinde geçmiştekinden daha dar bir anlamı, önceden ifade ettiği anlamın sadece bir bölümünü ifade eder hale gelmesi.

Eski Türkçede *oğlan* sözcüğü kız ve erkek çocuk için kullanılırken, günümüzde erkek çocuk için kullanılır. *Savcı* elçi, sözcü anlamındayken günümüzde kovuşturma yürüten hukuk adamı olarak kullanılmaktadır.

**Anlam Genişlemesi/Genelleşme:** Belli bir kavramın sahip olduğu anlam alanını genişlemesi olayıdır.

X ışınlarını bulan Alman fizikçi Röntgen'in adı

Boycot kelimesi, Charles Boykot.

#### **Mecazlaşma:**

Benzetme amacı olmaksızın belirtilmek istenen kavramı kullanmadan, onunla ilgili olan yine onunla arasında eden, mekân ya da zamana dayalı anlamsal bir ilişki olan başka bir kavramın kullanılması olarak tanımlayabiliriz.

*Batu, Ankara'daki gelişmeleri dikkatle izliyor.*

*Denizde bir yelken yol alıyor.*

**Anlam Alanı:** Trier'in 1931'de yazdığı *Akıl Kavram Alanı İçinde Alman Söz Varlığı. Bir Dil Alanının Tarihi*. Adli eserinde anlam alanı kuramını kurmuştur. Anlam alanını, anlamca akraba, anlam yönünden birbiri ile ilişkili olan sözcükler oluşturur ve söz varlığının anlam ilişkisi ve yakınlığına göre bir kesittir.

*Ölmek, vefat etmek, ebediyete intikal etmek, yaşamını yitirmek...*

**Örtmece:** Toplumsal incelik gereği veya kötü çağrışımları oluşturabilecek sözcükleri dillendirmemek için kullanılır. Ölen biri için "merhum" ya da "rahmetli" denmesi gibi. Örtmeceleri oluştururken kullanılan diğer bir yol ise terim anlamı kullanmaktır. "Dışkı" gibi. Ayrıca dillendirilmek istenmeyen sözcüğün yerine yabancı sözcük karşılığı da seslendirilebilir. "Lavabo" gibi (Guiraud, 1999: 74).

**Tabu:** Örtmeceyi bireysel sözcük sakınımı olarak düşündüğümüzde tabuların kökeninde örf, adet, mit, efsane gibi nedenler yatmaktadır. Özellikle ilkel dönemlerde oluşan seslendirilmesinden sakınılan sözcüklere farklı kullanımlar getirilmiştir. "cin" yerine "uç harfli" denmesi gibi (Guiraud, 1999: 74).

#### **Argo**

Her toplumda görülebilen bir topluluğun kendi içinde anlaşmak üzere oluşturduğu özel bir dil olarak adlandırılan argo, kullanılan bir sözcüğe başka anlamlar yükleyerek ya da yabancı sözcüklere farklı anlamlar yükleyerek dile kazandırma yoluyla oluşmaktadır (Aksan, 2007: 76).

#### **Anlam İyileşmesi**

Sözcüğün eskisine göre daha iyi bir anlam taşıyıcı duruma gelmesine anlam iyileşmesi, anlam güzelleşmesi, anlamın soylulaşması diyoruz. Latince de mareşal sözcüğü at bakıcısı anlamındayken zamanla iyileşmeye uğrayarak Türkçede ordudaki en yüksek mevki anlamında kullanılmaktadır (Sav, 2003: 163).

#### **Anlam Kötüleşmesi**

Anlamın zamanla değişime uğrayarak daha kötü kullanıma dönüşmesidir. Örnek; Latince'de "misafir, yabancı" anlamlarını içeren "*hostis* > *hostilis*" Fransızca'ya "hostile" şeklinde geçerken XV. Yüzyıldan itibaren anlam kötülenmesine de uğramış ve "düşman" manasında kullanılmaya başlamıştır (Sav: 164). Türkçede ise kız ve erkek çocuklar anlamına

gelen “oğlan” sözcüğü zamanla önce anlam daralmasına uğramış ve erkek çocuk anlamında kullanılmıştır. Daha sonra anlam kötüleşmesine uğrayarak “Cinsel bakımdan erkeklerin zevkine hizmet eden sapık erkek.” (TDK, 2011) anlamında da kullanılmaya başlanmıştır.

Bu etkenlerle birlikte pek çok anlam değişikliğinin nedeni rastlantısaldır (Martinet, 1998: 197).

**Dilde Ekonomi:** Çoğu alanda olduğu gibi dilsel oluşumlarda da insanlar en az çaba harcayarak amaçlarına ulaşmak eğilimindedirler. Bu amaç da ekonomi kavramı ya da dilsel tutumluluk kavramını oluşturmaktadır. En az çaba kuralı dilsel değişimlerde önemli bir işleve sahiptir. Dilsel tutumluluk, dilin karşılması gereken çelişkili durumlar arasında dengeyi sağlamak amacıyla yaptığı bir arayıştır (Martinet, 1998: 202).

İnsan, anlaşılmaq için konuştuğunda ancak amaca ulaştığı ölçüde çaba harcar. Bu nedenle konuşurken gereksiz sözcükleri atma eğilimindeyizdir. Bu nedenle dilsel değişimler önemli bir nedeni dildeki ekonomik tutum oluşturmaktadır. En az çaba yasası “çamaşır makinesi (çamaşır yıkama makinesi), aygaz (tüplü ocak)” örneklerinde olduğu gibi sözcüksel olmakla birlikte sessel düzlemde de olabilmektedir. Eğer tutumluluk dorudan sözcüğe yönelmişse bu durumda güdükleme oluşmaktadır (Guiraud, 1999: 74). Sessel düzlemde oluşan değişimlere baktığımızda ise Türkçede “nb >mb” ses değişimleri bir örnektir. “b” sesi ile “m” sesinin oluşturulma şekli aynı dudak hareketleri ile yapılmakta ve bu da konuşma dilinde “m” sesi tercih edilebilmektedir. “Çarşanba>Çarşamba” örneğinde olduğu gibi söyleyiş kolaylığından kaynaklanan bir sesletim farklılığı oluşmaktadır (Aksan, 2007: 48). Söyleyişteki daha az çaba kuralına dayanan dilsel tutumluluk ses düzeyine yansımaları Doğan Aksan şu şekilde açıklamıştır:

**Benzeşme:**

Ünlülerde: Pantolon > pantolon, şoför > şöför, Parlamento > Parlemento

Ünsüzlerde: Şemsiye > Şemşiye, Eczane > Ezzane

**Yarı Benzeşme:**

Penbe > Pembe, Menba > Membba, Anbar > Ambar, Perşenbe > Perşembe

**İlerleyici Benzeşme:**

Dinlemek > Dinnemek, canlanmak > kannanmak, gönlüm > gönüm

**Gerileyici Benzeşme:**

Mahalle > mehelle, defter > tefter, buğday > buyday

**Ses Yitimi:**

Pazarertesi > pazartesi, Eczahane > eczane, postahane > postane,

**Kaynaşma:** Birbirini izleyen ayrı seslemlere ait iki ünlünün ya bir tek ünlü ya da bir ikiz ünlü olarak tek seslemlerde toplanmasıdır.

Sütlü aş > Sütlaç, Güllü aş > güllaç, Cuma ertesi > cumartesi, ne için > niçin, ne ise > neyse

**Ses aktarımı:** Sözcük içinde seslerin, genellikle ünsüzlerin yer değiştirmesi.

Ekşi > eşki, memleket > melmeket, Köprü > kölpü, Yüksek > yüskek (Aksan: 49-50).

**Eksiltme:** Dilde tutumluluğun en yaygın görüldüğü biçimdir. Eksilti daha çok bağlamla ilişkilidir. Anlamı oluşturabilecek ölçüde sınırlı sözcük kullanımı ile oluşturulur.

*ABD başkanı Türkiye'nin başkentine gitti.* Cümlesi yerine

*ABD başkanı Ankara'ya gitti.* Denildiğinde aynı anlamı verecektir.

Ayrıca, eksilteli yapılar anlamsal açıklığa sahip eksilteli cümlelerde de kullanılabilir.

**Güdükleme:** Tutumluluk doğrudan sözcüklere yöneldiğinde güdükleme oluşmaktadır. "Çamaşır yıkamaşır yıkama makinesi" yerine "çamaşır makinesi" kullanımda olduğu gibi. Ayrıca bilinen markaların belli cihazların yerine kullanımını da bu kategoriye alabiliriz. "Tüplü ocak" yerine "aygaz". Kahvaltılık margarin yerine "sana" gibi.

### YÖNTEM:

Araştırma, nitel veriler üzerinden araştırmanın yapısına uygun olan '*durum çalışması (case study) deseni*' kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir ve durumun sınırlanması, araştırma olgusunun belirlenmesi, veri setinin araştırılması, bulguların oluşturulması, yorumların yapılması ve sonuçların yazılması aşamalarını içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:277). Çalışmada "internet ortamında dilin kullanılması" durumu form sitelerindeki yazışmalardan elde edilmiştir.

Durum çalışmalarının yapı geçerliği, toplanan verilere ilişkin bir kanıt zincirinin kurulmasıyla sağlanır; iç geçerliği, sonuçların açık seçik ortaya konması, çıkarımlarla ilgili kanıtların diğer kişilerin ulaşacağı bir biçimde sunulmasıyla oluşur; dış geçerlik, elde edilen sonuçlara dayalı olarak bir kuram veya kavramsal model önerilmesiyle elde edilir; güvenilirlik ise araştırmada izlenen süreçlerin açık bir biçimde sunulmasıyla elde edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:288).

### EVREN VE ÖRNEKLEM:

Araştırmada kullanılan internet form kayıtlarının evrenini internet ortamı oluşturmaktadır. Araştırmada olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden "*aşırı veya aykırı durum örnekleme tekniği*" (Yıldırım ve Şimşek, 2005:108) kullanılmıştır. Bu teknik derin bir incelemeye tabi tutulabilecek sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde bilgi bakımından zengin durumların çalışılmasını öngörür. Aşırı veya aykırı durumlar, normal durumlara göre daha zengin veri ortaya koyabilir ve araştırma problemini derinlemesine çok boyutlu bir biçimde anlamamıza yardımcı olabilir.

### İŞLEM:

Araştırmada, internet verilerinin değerlendirilmesinde şu aşamalar izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 193). Birinci aşamada ne tür dokümanlara ihtiyaç duyulduğu belirlenmiş, ikinci aşamada dokümanlar internet ortamındaki forum sitelerinden elde edilmiştir. Üçüncü aşamada, forum kayıtları belirli bir sisteme göre ve birbirleriyle karşılaştırılarak çözümlenmiştir. Dördüncü aşamada ise dokümanlar kapsamlı içerik analizine tabi tutulmuş, araştırmacılar alandaki kuramlardan yola çıkarak oluşturdukları veya kendilerinin geliştirdikleri kategorileri kullanarak içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

İnternet kayıtlarının değerlendirilmesinde *içerik analizi* uygulanmıştır. Dokümanların içeriğinin anlaşılması ve metinlerdeki kelimelerin ve cümlelerin niteliğinin belirlenmesi amacıyla içerik analizi uygulanır. İçerik analizi, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması

daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temanın saptanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 227). Araştırmada içerik analizi türlerinden '*kategorisel analiz*' kullanılmıştır. Kategorisel analiz, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 90). Kategorisel analizde önce veriler kodlanmıştır. Bu kodlama, daha önceden belirlenmiş kavramların yanı sıra verilerin kodlanması esnasında ortaya çıkan kavramlara göre yapılmıştır. Ardından kodları genel düzeyde açıklayan kategoriler (temalar) belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 228).

### **BULGULAR VE YORUM:**

Bu bölümde forum kayıtlarından elde edilen bulgular dilde en az çaba yasası ana düzleminde ele alınmıştır.

1. *“bi kaç soru var, yapıcım, bi nevi cevap anahtarı arıyorum, öğrenebilirmiyim”*

Yukarıdaki örnekte forumdaki kayıtlara harf (grafem) düzeyinde yansıyan *“bi, yapıcım, bi, myim”* sözcüklerinde toplam 5 adet eksilteli yapı görülmektedir.

2. *“analiz 1 den sınavım var elinizde diğer üni. lerin analiz sınav soruları veya önerebileceğiniz güzel bi kitap var mı çok zorluyorlar 3 4 kişi anca gfcüyor.”*

Yukarıdaki örnekte *“analiz 1 (dersinden), üni, bi, kişi, anca”* sözcüklerinde 9 adet harf düzeyinde ve 1 adet sözcük düzeyinde dilse tutumluluktan kaynaklandığı düşünülmemiz eksilteli yapı görülmektedir.

3. *“bu kitabın çözümlüleri de var..dilerseniz sadece çözümlü kitabını da alabilirsiniz”*

Bu örnekte ise *“bu kitabın çözümlü (örneklileri) ... çözümlü (örnekli) kitabını..”* olma üzere 2 adet sözcük düzeyinde eksilti yapı görülmektedir.

4. *“kaynaga gelince mustafa balcı güzel kaynak yetrince örnek var.”*

Yukarıdaki örnek incelendiğinde *“Mustafa Balcı(nın kitabı), kaynak, yetrince”* örneklerinde 2 adet harf düzeyinde 1 adet sözcük düzeyinde eksilteli yapıya rastlanmaktadır.

5. *“meraba değerli öğretmenlerim mc özel testleri biliyorsunuzdur.Ben her yerde aradım fakat sadece bazı konularla ilgili bulabildim ayrıca bu testler bayaa zor ve öğretici oluyor bunların konu anlatımı da varmış.Mc cebir notları yazıyor.”*

Yukarıdaki örnek incelendiğinde *“meraba, biliyorsunuzdur, bayaa, konu anlatımı (olanları)”* olmak üzere 3 adet harf 1 adet de sözcük düzeyinde eksilti yapı görülmektedir.

6. *“Hadi 9 larda neyse de 10 larda nerdeyse hiç doğru düzgün bir şey yok soracak. Sizler ne yapıyorsunuz , yapacaksınız?”*

Bu örnekte de *“9.(sınıflar), 10.(sınıflar)”* olmak üzere 2 adet sözcük düzeyinde eksiltme yer almaktadır.

7. “ben karekök yayınları nın kitabını kullanıyorum 10. sınıflar için. biraz ayrıntılı anlatmış ama konuyu hazırlarken aşırı olan ayrıntıları çıkarınca çok güzel bir materyal oluşuyo. ”

Bu örnekte ise “oluşuyo” sözcüğünde harf düzeyinde eksiltme örneği görülmektedir.

8. “kesirler günlük ders planını bulamadım ama yardımcı olabilirsiniz sevinirim.”

Yukarıdaki örnekte ise “kesirler (dersinin)” olmak üzere 1 adet sözcük düzeyinde eksilti yapı ile karşılaşmaktayız.

9. “mixing problemi ve hiçbi fikrim yok yardımcı olmusunuz.”

Bu örnekte de “hiçbi, olr, musunuz” örneklerinde 3 adet hrf düzeyinde eksiltme görülmektedir.

10. “Lütfen Mantıktan anlayan baksın..!! ”

Yukarıdaki örnekte ise Yukarıdaki örnekte ise “Mantık (dersinden)” şeklinde 1 adet sözcük düzeyinde eksiltme il karşılaşmaktayız.

11. “...ben matematiğe çalışıyorum ama benim temelim sağlam değil ve temelden başlamak istiorum...”

Yukarıdaki örnekte ise “çalışıyorum, istiorum” şeklinde 2 adet harf düzeyinde eksilti yapı ile karşılaşmaktayız.

12. “valla ben bi başlk açmştım terchlerm için buraya kopylıyım olmzsa”

Yukarıdaki örnek incelendiğinde “bi, başlk, açmştım, terchlerm, kopylıyım, olmzsa” sözcüklerinde toplam 8 adet yazılmayan harf gözlenmektedir.

13. “aynen bende uğurlamaya bile gidemedim hocam :( ve uzun zamandır da görüşmüoduk. şimdi bir de bu girdi araya 5 ay daha görüşemicez :(“

Yukarıdaki örnekte “görüsmüoduk, görüşemicez” örneklerinde toplam 6 adet harf düzeyinde eksilti yapı bulunduğu görülmektedir.

14. “Bana gerek yoktu istemedim ama söyliyim dedim. “

Son örnekte ise “söyliyim” adlı sözcükte 2 adet harf düzeyinde eksilti yapı bulunmaktadır.

### Örneklerdeki Sapmaların Oransal Tablosu

| Örnek | Grafem Düzeyindeki Sapmalar | Sözcük Düzeyindeki Sapmalar | Toplam Sapma Sayısı |
|-------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------|
| 1.    | 5                           | 0                           | 13                  |
| 2.    | 9                           | 1                           | 10                  |
| 3.    | 0                           | 2                           | 2                   |



|               |           |          |           |
|---------------|-----------|----------|-----------|
| 4.            | 2         | 1        | 6         |
| 5.            | 3         | 1        | 4         |
| 6.            | 1         | 3        | 4         |
| 7.            | 1         | 0        | 1         |
| 8.            | 0         | 1        | 1         |
| 9.            | 3         | 0        | 3         |
| 10.           | 0         | 1        | 1         |
| 11.           | 2         | 0        | 2         |
| 12.           | 8         | 0        | 8         |
| 13.           | 6         | 0        | 6         |
| 14.           | 2         | 0        | 2         |
| <b>toplam</b> | <b>33</b> | <b>9</b> | <b>53</b> |

Yukarıdaki tablo yorumlandığında, tablolaştırılan 14 sözcüde 53 adet dilsel tutumluluktan kaynaklanan ölçünlü dilden sapmaya rastlanırken bu sapmalar içerisinde 33'ü grafem düzeyinde olduğu gözlenirken, 9'u sözcük düzeyinde görülmektedir. Bu durumda, araştırma konusu internet ortamındaki yazışmalarda ses düzeyindeki tutumluluklara daha sık rastlandığını göstermektedir. Bunun nedeninin de harf düzeyindeki eksiltili yapıların anlaşılabilirliği daha az etkileyeceği düşüncesinden ileri geldiği düşünülmektedir.

#### SONUÇ VE ÖNERİLER:

Yazımsal dil (ortagrafik language), dilin alt birimidir ve genellikle devamlılık göstermektedir. Günlük konuşma diline nazaran daha durağan bir yapıda olduğu söylenebilir (Saussure, 2001: 200). Araştırmamız sonucunda görülmüştür ki internette kullanılan dil kâğıda dökülen yazımsal (ortografik) dilden farklı olarak konuşma diline daha yakındır. Bu da özensiz dil kullanımının da katkısıyla değişmelere daha elverişli bir ortam oluşturmaktadır.

Ekran yazışmalarında yazı dilindeki bazı seslerin anlamı bozmadığı durumlarda belirtilmediği gözlenmiştir. Belirtilmeyen grfemlerin ise daha çok sesli ve yarı sesli sayılan “y” ünsüzü olduğu görülmektedir. Bu durum da her ne kadar nedenleri konusunda sayıtlı niteliğinde düşünceler olsa da ayrıca araştırılmaya değer durumlar olarak görülmektedir. Ekran yazımında amacın ön planda olduğu, yazıdaki estetiğin ise gözetilmediği düşünülmektedir. İnternet ortamındaki yazışmalar dildeki değişmeleri hızlandıracağı ve konuşma dilinin de göstergesel bir belirteci durumunda olduğu düşünülmektedir. Araştırmadaki verilerle ilgili alanyazında belirtilmeyen anlatımı bozmayacak ses eksikliğine dayalı tutumluluk sıklıkla

görülmüştür. Konuşma dilinin göstergesel olarak ifadesinin olanaklı kılınması dildeki değişimleri de hızlandıracağı düşüncesini oluşturmuştur. Bu çalışma sonunda ekran yazımında da amacın estetikten çok amacın öne çıktığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarından hareketle internet ortamındaki dilsel değişmelerin zamanla hız kazanacağı bunun da dildeki değişmelere farklı bir boyut ve ivme kazandıracağı öngörülmektedir.

#### KAYNAKÇA

- AKSAN, D. (2007). *Her Yönüyle Dil*, Ankara: TDK Yayınları.
- ÇAKIR, H., Topçu, H. (2005). “Bir İletişim Dili Olarak İnternet.” *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Dergisi. Sayı : 19 Yıl : 2005/2 (71-96 s.)*
- GUIRAUD, P. (1999). *Anlambilim*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- KIRAN, Z. (1996). *Dilbilim Akımları*. Ankara: Onur yayıncılık.
- MARTINET, A. (1998). *İşlevsel Genel Dilbilim*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- RUHLEN M. (2006). *Dilin Kökeni Ana Dilin Evrimi Üzerine*. Ankara: Hece Yayınları.
- SAUSSURE, F. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- SAV, B. (2003). “Anlam Değişmeleri Üzerine Artzamanlı Bir İnceleme.” *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 23, Sayı 1 (2003) 147-166*
- TAVŞANCIL, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- TOKLU, O. (2003). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- VARDAR, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- VENDRYES, J.V. (2001). *Dil ve Düşünce*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- YILDIRIM, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YAMAN, H., Erdoğan, Y. (2007). “İnternet Kullanımının Türkçeye Etkileri.” *Journal of Language and Linguistic Studies Vol.3, No.2, October*.